

РОЗДІЛ II

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ТА ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 378.091.33-028.17(045)

DOI 10.31339/2413-3329-2019-2(10)-65-68

Бистрова Богдана Василівна,

кандидат педагогічних наук,

Національний авіаційний університет, м. Київ

РОЗВИТОК УМІНЬ АУДІОВАННЯ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ВИЩІВ

Стаття присвячена формуванню навичок і розвитку вмінь аудіювання у студентів технічних вищів та контролю за рівнем їх сформованості. Розкрито зміст та вимоги до рівня сформованості вмінь аудіювання, методикою організації формування навичок і розвитку вмінь аудіювання. Описано підхід до контролю сформованості вмінь розуміння мовлення на слух, функцій та засоби контролю розуміння прослуханого тексту, зроблено особливий акцент на використанні тесту як засобу контролю вмінь аудіювання. Детально розглянуто теоретичне обґрунтування передумов організації контролю рівня сформованості вмінь аудіювання. У дослідженні приділено увагу контролю сформованості вмінь розуміння мовлення на слух.

Ключові слова: розвиток умінь аудіювання, контроль сформованості, функції контролю, перцептивні, мисленнєві, мнемічні та моторні дії, іншомовне мовлення, порівняння, протиставлення.

Постановка проблеми. Через яскраво виражену мотивацію, а саме: використання іноземної мови у сфері майбутньої професійної діяльності студента, навчання іноземному мовленню є актуальною задачею, яка стоїть перед викладачем. Питання вибору способу сприйняття матеріалу у процесі навчання монологічного мовлення в немовних закладах вищої освіти є пріоритетним. Так як слуховий та мовленнєво-руховий апарати людини сприяють надійному засвоєнню мовного матеріалу та активізують різні види пам'яті, що добре розвинуті у дорослої людини, то з цієї причини саме слухова, а не зорова опора є найкоротшим і раціональним шляхом до засвоєння нового мовного матеріалу, оскільки сприйняття на слух та репродукування мають зворотній зв'язок, який дозволяє перевірити уявлення, що складаються у свідомості студента. Відповідно до навчальних програм з іноземних мов ОПІ для немовних закладів вищої освіти, студенти у процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням повинні оволодіти вміннями сприймати і розуміти іноземні тексти різнопланового характеру (професійного у тому числі).

Наразі аудіювання розглядається як побічний, другорядний продукт серед методів навчання іноземної мови у порівнянні з говорінням і читанням. Відповідно робота з аудіоматеріалами носить епізодичний характер, хоча й проводиться викладачем у тій формі, яка є найефективнішою для тієї чи іншої групи і, як правило, досить далекою від сприйняття мовлення в природних умовах спілкування. Це пояснює необхідність іншого підходу до використання цього виду діяльності. Спочатку слід усунути причину, яка гальмує процес використання аудіювання у навчальному процесі, а саме: більшість викладачів недостатньо поінформовані щодо лінгвістичних та психологічних труднощів аудіювання, рівнів сприйняття та способів їх визначення. Процес аудіювання потребує великих індивідуальних зусиль, адже слухач виконує складну перцептивно-мнемічну діяльність і розумові операції: аналіз, синтез, дедукцію, індукцію, порівняння, протиставлення тощо, яких потрібно навчати цілеспрямовано. Завдяки принципам комунікативного підходу до вивчення іноземної мови студентами немовних вищів, у навчальному процесі передбачається моделювання ситуацій, що відповідають реальній комунікативній діяльності. Аудіювання може бути як детальним, із розумінням усіх структурних елементів тексту, так і вибірково, коли слухача цікавлять окремі, конкретні моменти і загальне сприйняття тексту, що передбачає розуміння основної теми, намірів автора, жанру і структури висловлення.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Аудіювання визначено як засіб навчання іноземної мови, з метою досягнення вільного володіння нею, та націлене на розуміння, усвідомлення

сприйнятого на слух аудіоматеріалу з відповідним результатом. Науковці, які розглядали проблеми навчання з використанням аудіювання, дотримуються спільної точки зору у визначенні суті стратегій аудіювання, проте різняться їх думки щодо назви. Так, Л. Куліш, Т. Козоза, А. Філатова, І. Крамаренко за характером сприйняття виділяють такі категорії, як: глобальне або синтетичне прослуховування, глобально-детальне і детальне [5; 6]; А. Бердичевський визначає автентичне слухання, аналітичне і детальне реконструювання аудіотексту; Н. Гальскова висуває основні завдання у таких трьох стратегіях аудіювання: розуміти основний зміст (*глобальне аудіювання*); сприймати зміст повністю (*детальне аудіювання*); виявляти найбільш значущу, необхідну частину інформації (*вбіркоче аудіювання*). Вибір стратегії прослуховування аудіотексту залежить як від комунікативного наміру слухача, так і від жанру висловлення, а також від відчуття ступеня близькості предметного змісту повідомлення до рівня знань студентів [10]. У вітчизняній та зарубіжній практиці вивченням питання аудіювання як мети навчання займалася велика кількість дослідників, зокрема: Л. Алексеева, Н. Слухіна, І. Зикова, Л. Іванова, Ф. Ідрісов та інші.

Досліджень, присвячених викладанню іноземної мови з використанням аудіювання в немовних закладах вищої освіти, значно менше (Н. Балкевич, Л. Іванова, О. Кміть та ін.) [2; 4; 8]. Саме в них висвітлювалося питання відбору текстів для активного слухання, пропонувалися методики перевірки розуміння прослуханого матеріалу для різних видів навчання, розроблялися етапи формування аудитивних умінь [4]. У багатьох дослідженнях (П. Гальперін, Д. Ельконін, В. Давидов та ін.) містяться дані, які свідчать, що включення в зміст навчання спеціальних засобів призводить до принципових змін тих стадій інтелектуального розвитку, які вважались абсолютними і незмінними.

Розглядаючи аудіювання лише як засіб навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей, що використовується як спосіб подачі мовного матеріалу в усній формі та створення міцних слухових образів мовних одиниць (слів, словоформ, синтаксичних конструкцій) у єдності з їх значенням, тлумачення обмежує функції аудіювання, зводячи його лише до засобу подачі й антиципації мовного матеріалу.

Мета статті: обґрунтування аудіювання як засобу розвитку умінь сприймати та усвідомлювати сприйнятий на слух фаховий матеріал іноземною мовою студентами немовних спеціальностей та як процесу, що потребує контролю за рівнем сформованості вмінь розуміння мовлення на слух, функцій якого та засоби контролю розуміння прослуханого тексту націлені на підвищення якості набутих умінь аудіювання у студентів.

Результати дослідження. У межах нашого дослідження

доведено, що аудіювання – це:

а) процес оволодіння студентами іноземною мовою шляхом поступового та систематичного формування іншомовних навичок та вмінь, набуття знань з іноземної мови (професійної у тому числі);

б) вид мовленнєвої діяльності із особливими вимогами до текстів для аудіювання, зі змістом та вимогами до рівня сформованості вмінь аудіювання;

в) вид мовленнєвої діяльності, що потребує методики, яка забезпечить організацію формування навичок і розвитку вмінь аудіювання у студентів технічних закладів вищої освіти;

г) процес, який потребує контролю сформованості вмінь розуміння мовлення на слух, функцій та засоби контролю розуміння прослуханого тексту як засобу контролю вмінь аудіювання.

Виходячи з того, що використання спеціальних засобів у процесі навчання дає принципові зміни тих стадій інтелектуального розвитку, які вважались абсолютними і незмінними, а також беручи до уваги дослідження науковців [1; 7; 11], ми схильні підтримувати точку зору, відповідно до якої слухове сприйняття є тією орієнтовною частиною пізнавальної діяльності, яка складає основу навчання усного мовлення, в тому числі і професійно спрямованого монологічного мовлення. Адже слуховий та мовленнєво-руховий апарати сприяють надійному засвоєнню мовного матеріалу, так як активізуються різні види пам'яті, добре розвинуті у дорослої людини. Тому саме слухова, а не зорова опора є найкоротшим і найбільш раціональним шляхом до засвоєння нового мовного матеріалу, оскільки сприйняття на слух та репродукування здійснюють зворотний зв'язок, який дозволяє перевірити уявлення, які складаються у свідомості студента [3].

Проте, визнаючи провідну роль аудіювання у навчанні говоріння, не слід вважати, що навички усного ІМ можна розвинути лише шляхом систематичного багаторазового слухання, не використовуючи одночасно вправи у говорінні, не автоматизуючи мовний матеріал в усному мовленні. Відповідно до вимог НП з іноземних мов ОПП для студентів немовних закладів вищої освіти, студенти повинні оволодіти вміннями сприймати і розуміти іншомовні тексти побутового, професійно спрямованого, наукового і суспільно-політичного характеру. Сам процес аудіювання потребує значних індивідуальних зусиль, адже слухач виконує складну перцептивно-мнемічну діяльність і, зокрема, такі розумові операції, як: аналіз, синтез, дедукцію, індукцію, порівняння, протиставлення тощо, яких потрібно навчати цілеспрямовано. Недосконалість сформованості цих процесів веде до того, що багато студентів відчувають себе під час аудіювання невпевнено, а це негативно позначається на результатах слухання [4].

Завдяки принципам комунікативного підходу до навчання, який передбачає моделювання у навчальному процесі ситуацій, адекватних реальній комунікативній діяльності, аудіювання може забезпечити ідеальне розуміння усіх деталей тексту, а також носити вибірковий характер та бути засобом для загального розуміння тексту, що передбачає осмислення основної теми, намірів автора, жанру і структури висловлювання [10]. Визначаючи аудіювання як мету навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей, зазначимо, що вона полягає у розумінні сприйнятого на слух мовленнєвого повідомлення з відповідним результатом, власною мовленнєвою або немовленнєвою поведінкою, тобто студент має вербально відреагувати на почуте або ж прийняти до відома отриману інформацію і зберігати її до того часу, поки вона не стане у нагоді у його професійній діяльності [11]. Деякі автори у своїх роботах вважають, що аудіювання як засіб навчання іноземної мови використовується, по-перше, як засіб подачі мовного матеріалу в усній формі, а по-друге, як засіб створення мішаних слухових образів мовних явищ (слів, словоформ, синтаксичних конструкцій) у єдності з їх значенням [8]. Ми не можемо повністю погодитися з цими висловлюваннями, вважаючи аудіювання лише засобом подачі й антиципації мовного матеріалу. В межах нашого дослідження ми розглядаємо аудіювання як засіб розуміння та осмислення почутого мовленнєвого повідомлення, як демонстрацію мовленнєвих, професійних, типових ситуацій, як джерело

інформації, на основі якої студенти зможуть чітко та логічно сформулювати проблему, деталізуючи її, додаючи різноманітні факти й аргументи на користь своєї точки зору, ілюструючи сказане прикладами з власного досвіду, аудіо- та відеоматеріалами, пояснити своє бачення проблеми.

Вивчення та аналіз методичних робіт вітчизняних і зарубіжних науковців щодо використання аудіювання як засобу навчання в немовних закладах вищої освіти [4; 5-6; 10-11], а також аналіз аудіотекстів різного характеру та жанрів надало можливість виявити загальні проблеми, з якими стикаються під час аудіювання студенти. Традиційно їх (проблеми) поділяють на три групи: ті, що зумовлені лексичним, граматичним та фонетичним наповненням мовного матеріалу; ті, що зумовлені сприйняттям змісту професійно спрямованого мовлення; ті, що зумовлені умовами пред'явлення текстового матеріалу та джерелом інформації [11]. Слухаючи текст, студент намагається відрізнити слова і словосполучення, співставляти їх звучання з наявними в його пам'яті еталонами та встановлювати смислові взаємозв'язки з ними, тобто проходить процес розпізнання, який включає у себе первинне, прогнозує розуміння значення слова, спираючись на попередній мовний досвід, що забезпечується роботою довготривалої пам'яті, і вторинне (контекстне) розуміння, яке здійснюється ситуацією конкретного часу і забезпечується роботою оперативної пам'яті [5]. Отже, труднощі в аудіюванні залежать від особливостей роботи як довготривалої пам'яті, так і оперативної пам'яті аудиторів. Короткотривала пам'ять забезпечує утримання інформації на всіх фазах процесу сприйняття, аж до її опрацювання і надходження частини інформації у довготривалу пам'ять. Довготривала ж повинна зберігати слухово-артикуляційні образи слів, словосполучень і синтаксичних конструкцій, правил і схем їх поєднання. Завдяки цьому відбувається розуміння фразової структури і комунікативного типу речень. Для того щоб мовне повідомлення було правильно зрозумілим, слухач повинен римуєвати слова і фрази, пов'язувати почуте в даний конкретний момент із тим, що було почуте до цього, переносити послідовний ряд отриманих сигналів у одночасний. Ці функції виконує оперативна пам'ять, яка відрізняється низькою точністю. Короткочасна та оперативна пам'ять виконують службову роль. Вони допомагають надходженню інформації у довготривалу пам'ять, а успіх виконання цієї функції залежить від якісного і кількісного відбору, від способу введення матеріалу і його закріплення [8]. Аби при аудіюванні не губилася лінія повідомлення (сюжету), на початку навчання необхідно використовувати порівняно короткі фрази, які легко сприймаються і складаються з 5-7 слів. Надалі за допомогою спеціальних вправ, що розвивають оперативну пам'ять аудиторів, необхідно довести кількість слів, які сприймаються на слух, до 10-15. Це відповідає середній кількості повнозначних слів у фразі аудіотекстів за спеціальністю [11]. Темп мовлення, що сприймається на слух, також відноситься до труднощів цієї групи. При швидкому темпі мовлення змінюється якість звуків, ненаголошені редукуються, іноді зовсім опускаються, слова і фрази набувають незвичного звучання, що значно погіршує сприйняття і розуміння тексту на слух.

Зупинимося на труднощах, пов'язаних із джерелом інформації. У нашому дослідженні йдеться про навчання студентів монологічного мовлення з професійної тематики на основі аудіотекстів за обраним фахом. У природних умовах, при безпосередньому спілкуванні з носієм мови, мовлення мовця зрозуміти простіше, так як при цьому можуть використовуватися жести, міміка, схеми, графіки тощо. Але не всі спеціалісти можуть бути присутніми на конференціях, конгресах, диспутах, зустрічах. Сьогодні диктує нові підходи до джерел отримання інформації, тому росте тенденція записувати доповіді і виступи на аудіо- та відеоплівку, яку згодом може прослухати будь-який фахівець. Слід моделювати на заняттях з іноземної мови реальні умови аудіювання доповідей і виступів, джерелами інформації яких можуть бути відеозаписи з диспутів, конференцій, переговорів, зустрічей тощо.

Так, у ході нашого дослідження детально розглянуто

теоретичне обґрунтування передумов організації контролю рівня сформованості вмінь аудіювання, а саме контроль сформованості вміння розуміння мовлення на слух. Встановлено, що для вміння сприймати та розуміти мовлення на слух необхідно підібрати науково обґрунтований темп мовлення розповідача, в залежності від рівня підготовки слухача, зважаючи на те, що аудіювання реалізується за допомогою перцептивних, мисленнєвих, мнемічних та моторних дій студента. Розглянуто контроль сформованості вмінь розуміння мовлення на слух, зокрема функції контролю знань, умінь та навичок: перевіірочну, навчальну, діагностичну, коригувальну, керівничу, виховну, оцінювальну, мотиваційно-стимулюючу, узагальнюючу, розвиваючу, а також засобів контролю розуміння прослуханого тексту: невербальних та вербальних. Очевидно, контроль допомагає ліквідувати причини виникнення труднощів та одночасно діагностувати їх, а процес та результати контролю дуже важливі для формування іншомовних навичок та вмінь.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, можна зробити висновок, що процес оволодіння іноземною мовою студентами немовних вишів трактується як процес поступового та

систематичного формування іншомовних навичок та вмінь, набуття мовних знань, моделювання реальних умов професійної діяльності як демонстрації мовленнєвих, професійних, типових ситуацій, що є джерелом інформації, на основі якої студенти зможуть чітко, логічно сформулювати проблему, деталізуючи її, додаючи різноманітні факти й аргументи на користь своєї точки зору, ілюструючи сказане прикладами з власного досвіду, аудіо- та відеоматеріалами, а також пояснити своє бачення проблеми на заняттях з іноземної мови, що забезпечує повне розуміння фахового навчального матеріалу, його осмислення та засвоєння. Завдяки такому підходу змінюється рівень умінь володіння іноземною мовою у студентів немовних вишів, а саме: здійснюється позитивна динаміка або ж виявляється негативний результат. Доведено, що контроль допомагає ліквідувати причини виникнення труднощів, які відчувають студенти, та одночасно діагностувати їх. Перспективою подальших досліджень ми вважаємо розробку методики аудіювання з іноземної мови професійного спрямування, яка забезпечить організацію формування навичок і розвитку вмінь аудіювання у студентів спеціальності 125 «Кібербезпека».

Список використаних джерел

1. Алхазшвили, А. А. Психология обучения устной речи на иностранном языке / А. А. Алхазшвили. – М.: Просвещение, 2011. – 125 с.
2. Гез, Н. И. О факторах определяющих успешность аудирования иноязычной речи / Н. И. Гез // Языки в школе. – 1977. – № 5. – С. 32–41.
3. Грипина, И. Н. Некоторые особенности обучения устной речи на английском языке в техническом вузе : автореф. дис. ... канд. пед. наук / И. Н. Грипина. – М., 2001. – 28 с.
4. Катініна, Л. В. Комунікативний підхід до навчання студентів III курсу мовного вузу / Л. В. Катініна, І. В. Самойлюкевич // Іноземні мови. – 2005. – № 3. – С. 26–31.
5. Кокоза, Т. Д. Обучение аудированию на младших курсах языковых вузов как условие повышения качества специальной подготовки будущих учителей иностранного языка / Т. Д. Кокоза, А. В. Филатова, И. Я. Крамаренко // Іноземні мови. – 2004. – № 4. – С. 43–47.
6. Кулиш, Л. Ю. Виды аудирования / Л. Ю. Кулиш // Общая методика обучения иностранным языкам : хрестоматия / сост. А. А. Леонтьев. – М.: Русский язык, 1991. – С. 224–226.
7. Лозова, О. М. Психологічні аспекти засвоєння іноземної мови : навчально-методичний посібник / О. М. Лозова. – Київ, 2010. – 143 с.
8. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / [Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борелька Г. Е. та ін.]. – Київ : Ленвіт, 2013. – 591, [1] с.
9. Минина, Н. М. Программа обучения активному владению иностранным языком студентов неязыковых специальностей и методические рекомендации / Н. М. Минина. – М.: НВИ–Тезаурус, 1998. – 62 с.
10. Онисина, И. С. Обучение студентов технических вузов аудированию профессионально направленной речи (III этап, английский язык) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / И. С. Онисина. – Киев, 1999. – 211 с.
11. Петранговська, Н. Р. Експериментальна перевірка ефективності професійно спрямованого монологу-міркування студентів немовних вишів навчальних закладів / Петранговська Н. Р. // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. – 2004. – № 4. – С. 187–197.
12. Ставицька, І. В. Методичні рекомендації до навчання іншомовного професійно орієнтованого монологічного мовлення студентів технічних університетів / Ставицька І. В., Купенок Н. М. – Київ : НГУУ «КІП», 2016. – 67 с.

References

1. Alhazshvily, A. A. 2011. *Psychologiya obucheniya ustnoy rechi na inostrannom yazyke* [Psychology of teaching oral speech in a foreign language]. Moscow : Prosveshchenie.
2. Gez, N. I., 1977. *O faktorakh opredelyayushchykh uspechnost' audirovaniya ynoyazychnoy rechy* [On the factors determining the success of listening to foreign language]. *Languages at school*, 5, pp. 32–41.
3. Grishyna, I. N., 2001. *Nekotorye osobennosti obucheniya ustnoy rechy na anghlyyskom yazyke v tekhnicheskoye vyuzhe* [Some features of teaching oral speech in English at a technical university]. *Abstract of dissertation. Candidate of Pedagogical Sciences*. Moscow.
4. Kalimna, L. V. and Samoylukevych, I. V., 2005. *Komunikativnyy pidkhdid do navchannya studentiv III kursu movnoho vuzu* [Communicative approach to teaching students of the third course of the language university]. *Foreign languages*, 3, pp. 26–31.
5. Kokoza, T. D., Filatova, A. V. and Kramarenko, I. Ya., 2004. *Obuchenye audirovaniyu na mladshykh kursakh yazykovykh vuzov kak uslovye povysheniya kachestva spetsyal'noy podgotovki budushchykh uchiteley ynostrannogo yazyka* [Listening learning to junior courses at language universities as a condition for improving the quality of special training for future teachers of a foreign language]. *Foreign languages*, 4, pp. 43–47.
6. Kylish, L. Yu. 1991. *Vydy audirovaniya* [Types of listening]. In: A. A. Leont'ev, comp. 1991. *General methodology of teaching foreign languages*. Moscow : Russian language, pp. 224–226.
7. Lozova, O. M. 2010. *Psikhologichni aspekty zasvoyeniya inozemnoyi movy* [Psychological aspects of a foreign language mastering]. Kyiv.
8. Bigych, O. B., Borysko, N. F. and Boretska, G. E. 2013. *Metodyka navchannya inozemnykh mov i kul'tur: teoriya i praktyka* [Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice: a textbook for students. classical, pedagogical and linguistic universities].

Kyiv: Lenvit.

9. Minina, N. M. 1998. Prohramma obuchenyya aktyvnomu vladenyyu ynostannym yazykom studentov neyazykovykh spetsyal'nostey y metodycheskye rekomendatsyy [Training program of active foreign language skills of non-linguistic specialties students and methodological recommendations]. Moscow: NVI–Tezaurus.

10. Onisina, I. S., 1999. Obuchenye studentov tekhnicheskyykh vuzov audirovaniyu professional'no napravlennoy rechy (III etap, anhlyyskiy yazyk) [Teaching Students of Professionally Texts Listening in Technical Universities (stage III, English)]. Candidate of Pedagogical Sciences. Kyiv.

11. Petrangovska, N. R., 2004. Eksperymental'na perevirka efektyvnosti profesiyno spryamovanoho monolohu-mirkuvannya studentiv nemovnykh vyshchyykh navchal'nykh zakladiv [Experimental verification of the effectiveness of professionally directed monologue-reasoning of students of non-language higher education institutions]. Bulletin of the Kiev National Linguistic University, 4, pp. 187-197.

12. Stavyt'skogo, I. V. and Kytsenok, N. M. 2016. Metodichni rekomendatsiyi do navchannya inshomovnoho profesiyno oriyentovanoho monolohichnoho movlennya studentiv tekhnichnykh universytetiv [Methodical recommendations for teaching foreign language vocational oriented monologous speech of students of technical universities]. Kyiv : NTUU «KPI».

Стаття посвячена формуванню навчальних і розумових навичок аудіювання студентів технічних вузів та контролю за рівнем їх сформованості. Розкрито зміст і вимоги до рівня сформованості навичок аудіювання, методику організації формування навчальних і розумових навичок аудіювання. Описано підхід до контролю сформованості навичок розуміння мови на слух, функції і засоби контролю розуміння прослуханого тексту, зроблено особливий акцент на використанні тесту як засобу контролю навичок аудіювання. Детально розглянуто теоретичне обґрунтування передумов організації контролю рівня сформованості навичок аудіювання. В дослідженні уделено увагу контролю сформованості навичок розуміння мови на слух.

Ключові слова: розвиток навичок аудіювання, контроль сформованості, функції контролю, перцептивні, мислительні, мнемічні і моторні дії, іноязычне мовлення, порівняння, протиставлення.

The article concentrates on the methodology for the formation, development and control of listening skills in technical students. It is revealed the essence and the requirements for their formation. A special emphasis is placed on the use of the test as an evaluation method. It is given a comprehensive overview of the theoretical foundations of the prerequisites for the organization of listening skills estimation. Teaching listening skills is an urgent task for a teacher, because of a strong motivation for the use of a foreign language in students' future professional activities. According to the foreign language syllabi for non-linguistics students, they have to be able to recognize and understand foreign texts of various types (including professional ones). The purpose of the study is to theoretically substantiate the development of listening skills in students, in particular, studying at non-linguistics universities; to consider listening as a means of developing proficiency in a foreign language and as a process that requires listening comprehension evaluation. As a result of our research it is proved that auding is the process of mastering a foreign language through the gradual and systematic formation of foreign language skills, acquisition of foreign language knowledge (including foreign language for specific purposes); the type of oral activity with special requirements for audio texts, and the level of listening skills requiring specific methodology. Our study covers the teaching of professionally-oriented monologues to students on the basis of audio texts according to the given specialty. The novelty of the study lies in the fact that special attention is paid to the development of listening skills in non-linguistics students. By modeling the real conditions of professional activity in foreign language classes, it is assured a comprehensive understanding of the professionally-oriented training material. The research practical significance is the fact that this approach changes the level of non-linguistics students' foreign language skills: a positive dynamics is registered or negative results are detected. The prospects of further research are the development of a methodology for listening comprehension in ESP courses which will provide the development of listening skills in cyber security students.

Key words: development of listening skills, formation of foreign language skills, functions of control, perceptual, thinking, mnemonic and motor actions, foreign language speech, comparison.

УДК 37. 2..37.091.33-027.22

DOI 10.31339/2413-3329-2019-2(10)-68-71

Боярчук Світлана Іванівна,

викладач,

Луцький педагогічний коледж,

Стасюк Людмила Павлівна,

кандидат педагогічних наук

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

У статті актуалізовано проблему формування професійної компетентності майбутніх вчителів закладів дошкільної освіти у процесі педагогічної практики. Проаналізовано наукові положення компетентнісного підходу до підготовки сучасного педагога, особливості поняття «професійна компетентність». Педагогічну практику студентів розглянуто як невід'ємну складову педагогічної освіти, важливий чинник формування професійної компетентності майбутніх фахівців галузі дошкільної освіти та оволодіння професійною діяльністю.

Ключові слова: педагогічна практика, професійна компетентність, вчитель закладу дошкільної освіти, професійна підготовка, педагогічна освіта, професіоналізм.

Постановка проблеми. Модернізація системи освіти в Україні, її сучасні тенденції, динамічний розвиток суспільства актуалізують проблему формування професійної компетентності майбутніх педагогів, які працюватимуть у принципово нових умовах. Вимоги до вчителів постійно зростають і потребують від них усвідомленого ставлення до підвищення професіоналізму та

створення себе як професіонала. Питання формування професійної компетентності майбутніх фахівців галузі дошкільної освіти в контексті розбудови національної системи освіти, сучасних гуманістичних підходів, тенденцій глобалізації та інтеграції набуває все більшої ваги.

У зв'язку з цим постає необхідність підготовки